

Naturverdier ved Hansebråtan i Ytre Enebakk

Øivind Gammelmo & Terje Blindheim

BioFokus-notat 2016-23

BIO
FOKUS

Ekstrakt

BioFokus, ved Øivind Gammelmo og Terje Blindheim, har på oppdrag for Nils Butenschøn vurdert og kartlagt naturverdier ved Hansebråtan i Enebakk kommune i forbindelse med fremleggelse av planforslag for boligformål. Området vurderes ikke til å ha store nok verdier for biologisk mangfold til at det blir avgrenset noen naturtyper. Det oppfordres til ta hensyn til eiketreet og de største furuene ved en eventuell utbygging. Det er også foreslått å sette av et område i øst som et kompensierende tiltak for de arealene med gammeleng som vil bli berørt av en utbygging.

Nøkkelord

Boligbygging
Naturverdier
Hansebråtan
Enebakk

Omslag

Kulturlandskap ved
Hansebråtan.
Foto: Øivind Gammelmo

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-509-9

BioFokus-notat 2016-23

Tittel

Naturverdier ved Hansebråtan i Ytre Enebakk

Forfattere

Øivind Gammelmo & Terje Blindheim

Dato

25. mai 2016

Antall sider

8 sider

Refereres som

Gammelmo, Ø. & Blindheim, T. 2016. Naturverdier ved Hansebråtan i Enebakk. BioFokus-notat 2016-23. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgiver

Nils Butenschøn

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:
<http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO
E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

BioFokus, ved Øivind Gammelmo og Terje Blindheim, har på oppdrag fra Nils Butenschøn kartlagt naturverdier ved Hansebråtan i Ytre Enebakk i Enebakk kommune i forbindelse med fremleggelse av planforslag for boligformål. Undersøkelses-området på ca. 7,5 daa er lokalisert på ved Hansebråtan rett øst for Mjær Ungdomsskole i Ytre Enebakk (figur 1). Området er omgitt av landbruksareal og boliger.

Metode

Kartlegging av naturtypelokaliteter følger DN-håndbok 13, revidert utgave (Direktoratet for Naturforvaltning 2007). Det henvises til denne, og da spesielt kapitlene 2-6, for en nærmere redegjørelse av kriterier for utvalgelse av naturtyper og verdisetting. BioFokus bruker faglig skjønn for å avveie hvor detaljerte undersøkelsene trenger å være. Vi bruker vår kunnskap om arter og økologiske sammenhenger ved avgrensning og verdisetting av naturtyper. Området ble kartlagt for utvalgte/prioriterte naturtyper, rødlistearter, svartelistearter og andre naturverdier. Naturbase (Miljødirektoratet 2016) og Artskart (Artsdatabanken & GBIF Norge 2016) ble konsultert for informasjon om tidligere registrerte naturtyper og eventuelle funn av rødlistearter i området. Målet med undersøkelsen var å påvise og beskrive eventuelle naturverdier innenfor undersøkelsesområdet.

Figur 1. Undersøkelsesområde (gult) ved Hansebråtan i Enebakk.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven (Miljøverndepartementet 2009) legger føringer for hvordan naturens mangfold skal ihensyntas ved ulike typer planlagte tiltak. Nedenfor er paragraf 8-10 under kap. II (alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk) listet og hver paragraf er kommentert med utgangspunkt i BioFokus sin rolle i planprosjektet.

§ 8.(kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

- Vitenskapelig kunnskap kan være vanskelig å definere, men BioFokus baserer bl.a. sine vurderinger på den norske rødlisten for truede arter (Henriksen og Hilmo 2015), rødlisten for truede naturtyper (Lindgaard og Henriksen 2011), Artsdatabankens oversikt over alle norske arters utbredelse (Artsdatabanken 2016) og Miljødirektoratet sin oversikt over prioriterte og utvalgte naturtyper, informasjon om vilt, samt prioriterte arter (Miljødirektoratet 2016). I tillegg finnes det store mengder informasjon fra biologiske undersøkelser gjennom flere tiår som vi bruker aktivt i våre vurderinger.
- BioFokus kartlegger artsmangfoldet og dokumenterer dette gjennom Artskart sine løsninger.
- Vi avgrensner og verdivurderer naturtyper i henhold til DN håndbok 13 og beskrivelsessystemet NiN.

§ 9.(føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

- Det vil ikke være mulig i løpet av en enkelt undersøkelse å få en fullstendig oversikt over alle biologiske verdier i et utredningsområde. BioFokus bruker derfor faglig skjønn for å avveie hvor detaljerte undersøkelsene trenger å være, samt bruker vår kunnskap om økologiske sammenhenger ved avgrensning og verdisetting av naturtyper, samt når konsekvensene av konkrete tiltak skal vurderes. Vi angir i rapporten noe om usikkerheten knyttet til registreringene om denne usikkerheten er akseptabel eller ikke. Vi vil foreslå tilleggskartlegginger dersom usikkerheten er for stor.

Figur 2. Gammeleng ved Hansebråtan i Ytre Enebakk. Foto: Øivind Gammelmo, BioFokus.

Figur 3. Detaljer fra et fuktig område helt øst i undersøkelsesområdet. Foto: Øivind Gammelmo, BioFokus.

Påviste naturverdier

Det er fra før av ikke kartlagt noen naturtypelokaliteter eller kjent noen forekomster av rødlistearter innenfor undersøkelsesområdet (Miljødirektoratet 2016, Artsdatabanken 2016).

Undersøkelsen ble utført 24. mai 2016 av Øivind Gammelmo og Terje Blindheim (begge BioFokus). Ved befaringen var det delvis overskyet, oppholdsvær og 10-15 varmegrader. Tidspunktet på året var nokså gunstig (noe tidlig) med tanke på å fange opp det meste av vegetasjonen i området.

Nesten hele undersøkelsesområdet består av et gammeleng-areal. Området har tidligere vært beitet og beitet opphørte for ca. 8-10 år siden ifølge grunneier. Engarealene bærer noe preg av gjengroing og det forekommer større mengder einstape i det meste av arealet.

Langs vegen i vest finnes en allé med gamle piletrær som er i dårlig forfatning. Ét eiketree av middels størrelse (med diameter på ca. 40 cm) finnes i vest. Eiketreet har ingen hulheter, men det finnes noe døde grener i kronen. Eika ble undersøkt og en del vanlige lavarter ble registrert; bristlav, bleiktjafs, kvistlav, papirlav og strylav. Eika har et godt potensial for å kunne bli et flott tuntre og det anbefales at treet spares ved en utbygging. Det er mangel på middelaldrede eiketrær som skal videreføre artsmangfoldet når de få store eiketrærne forsvinner. Det finnes også en rekke større seljer i området. Disse har mange og forholdsvis grove stammer. Ellers forekommer gran, ask (VU), einer (flere søyleeiner), rogn, osp, hengebjørk og furu (flere store furutrær). Ask er et rødlistet treslag i Norge og ansees som sårbar.

Feltsjiktet på gammelenga består av en rekke kulturmarksarter som bl.a. jonsokkoll, hundekjeks, nyresoleie, engsoleie, engfiol, mjørdurt, skogstorkenebb, firkantperikum, hvitveis, markjordbær, skogkløver, liljekonvall, kvitbladtistel, beitemarikåpe, stornesle, enghumbleblom, rullik, tveskjeggveronika, legeveronika, hvitmaure, stormaure, engreverumpe, hårfrytle, matsyre, sløke, sølvbunke, gjerdevikke, fuglevikke, åkertistel, gullris, hengeaks, gulaks, engknoppurt, teiebær, knollerteknapp og engkarse. I fuktsiget øst i undersøkelsesområdet kommer det inn arter som firblad, brunrot, enghumbleblom, hestehov, krattmjølke, firkantperikum, myskegras, nyresoleie, åkertistel, stornesle, maurarve, kvitbladtistel, skogburkne, krypsoleie, skogsivaks, mjørdurt, ballblom og bekkekarse.

Konklusjon

Arealet med gammeleng er ikke vurdert som en viktig naturtype ihht. DN-håndbok 13. Området inneholder ingen rødlistede eller sjeldne arter knyttet til gammelenga. Lokaliteten er heller ikke omfattet av rødlistede vegetasjonstyper. Selv om lokaliteten tidligere har vært beitet er det i dag ingen hevd på området. Deler av lokaliteten i vest er påvirket av tidligere oppdyrking. Arealet er lite og påvirket av gjengroing med skog og einstape. Ask er et rødlistet treslag i Norge, men tillegges liten vekt i denne sammenhengen.

Området inneholder likevel naturverdier som vil bli påvirket negativt ved en utbygging som følgelig vil føre til store inngrep i det meste av undersøkelsesområdet. Inngrepene vil ødelegge mye vest for den lille dalen hvor

utbyggingen er tenkt utført. Et område i øst, langs et fuktig sig, kan settes av som en kompensasjon for inngrepene i vest og beholdes fritt for inngrep (figur 3 og 4). Det er meget viktig at det tas hensyn til disse områdene slik at de ikke ødelegges i forbindelse med byggingen. Dette vil være meget gunstig for den lokale floraen og faunaen. I tillegg oppfordres det til å ta hensyn til spesielt eiketreet og de store furutrærne i lokaliteten og la disse få bli stående.

Vi anser at undersøkelsene som er utført er tilstrekkelig for å dekke kravet til kunnskapsgrunnlaget og føre-var-prinsippet som er gitt i paragrafene 8-9 i kap. 2 i Naturmangfoldloven (NML). Siden området ikke har vesentlige naturverdier vil utbyggingsprosjektet ikke være i konflikt med forvaltningsmål og aktsomhetsplikt gitt i paragrafene 4-6 i kap. 2. i NML.

Figur 4. Undersøksområde i gult og den grønne skravuren gjelder det kompenserende arealet.

Referanser

Artsdatabanken 2016. Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper – Verdisetting biologisk mangfold, rev. utg. DN-håndbok 13.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge

Lindgaard, A. og Henriksen, S., editors. 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Miljødirektoratet 2016. Naturbase. <http://kart.naturbase.no/>

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetning av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>